

Szükség van az önállóan gondolkodókra

(Folytatás az 1. oldalról.)

ranciák rendszerét is feltételezi, tehát egy „pluralista, de relatív egységes” elnökség kialakítását. Hozzátette: a személyi kérdésekben természetesen nem kívánnak dönteni a többi küldött véleményének ismerete nélkül.

A Reformszövetség egy másik tagja szerint az MSZMP-nek ki kellene nyílvánítania Magyar Szocialista Pártként való újalakulását, fenntartva jogi személyiségének folytonosságát, valamint azt, hogy az új párt letéteményese ugyanazon kezelői jogoknak, amelyek az MSZMP kapott működéséhez. E deklaráció nélkül ugyanis jogilag támadhatóvá válhat az új párt jogutódlásának kérdése.

A rövid tanácskozáson megállapodtak abban, hogy a téziseket a küldöttek a nap során tovább javítják. Ágh Attila bejelentette: amint a kongresszus határoz az új párt megalakításáról, a szervező munkát azonnal meg tudják kezdeni.

A Népi demokratikus platform szünetben tartott összejövetelén az átmenet, a párt jogfolytonosságának mikéntje, s ezzel kapcsolatban a névváltoztatás kérdése vetődött fel legmarkánsabban. Többen kifejtették azt is: míg a Reformszövetség jól szervezett, és hangulatilag uralja a tanácskozást, addig a többi platform — így a Népi demokratikus tömörülés is — mintha háttérbe szorulna. Hozzátették: bár a Reformszövetség szervezett, egyáltalán nem biztos, hogy többséget képvisel, s mint rámutattak, nem is egységes. Többen hangot adtak annak a véleményüknek is, hogy a tényleges vita valójában nem a kongresszus plenárián, hanem valahol a háttérben zajlik.

A szünetet követően — immár a küldöttek előtt — Gonci János foglalta össze a Népi demokratikus platform megbeszélésén elhangzottakat. Hangsúlyozta: a platformba tömörültek véleménye szerint szükséges lenne, hogy a plenáris ülésen a térvonalak tisztázása érdekében a kérdéseket kiélezetten vessék fel. Négy pontban foglalta össze, mi az, amiben a kongresszusnak feltétlenül döntenie kell. Ezek: a párt működési jellege, a platformok által elfogadott közös programminimum, a személyi kérdések, valamint az átmenet mikéntje. Hozzátette: ez utóbbi kapcsán vetődik fel a párt jogfolytonosságának kérdése is. Erről a Népi demokratikus platformnak az a véleménye, hogy e folytonosságot biztosítani kell, mégpedig személyileg is. Ezért — mint Gonci János hangsúlyozta — a platform azt kívánja, hogy továbbra is Nyers Rezső legyen a párt elnöke.

— A kongresszus fordulópontjához érkezett, a küldöttek között érezhetően kirajzolódó egyetértés van abban, hogy új pártot kell alakítani a régiből, Magyar Szocialista Párt néven — jelentette ki a délelőtti vitában a Reformszövetség képviselőjében felszólaló Vitézy Iván. Hozzátette: ez az egyetértés azonban egyelőre sok szempontból ingatag.

Kijelentette: a küldötteknek nincs gyakorlatuk abban, miként tudják saját magukat szervezni: gyermekcipőben jár a párton belül kialakítandó demokrácia. Felhívta a figyelmet arra, hogy a reform erői között is létrejöhet pártszakadás, mert az elvi egység nem feltétlenül biztos. A Reformszövetség úgy gondolja, hogy a pártnak azok az eddigi vezetői, akik leginkább elkötelezték a reformokat — Nyers Rezső, Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula és mások —, együttesen jelképezhetik a párt irányvonalát. Lehetnek közöttük nézetkülönbségek — mutatott rá —, óvta viszont őket a torzalkodástól, a rivalizálástól, mert ily módon bekövetkezhet a legrosszabb: olyan hangulat teremthető a kongresszuson, amely megakadályozza a párt tisztességes előrehaladását, az összhang megteremtését. „A legjobb az lenne, ha nem párt, hanem pártszakadás következne be” — vélekedett, hozzátéve, hogy a kongresszus légkörében ez a lehetőség benne van.

A Reformszövetség határozati javaslatot készít a kongresszus asztalára tenni arról, hogy a párt alakuljon újjá, változtassa meg a nevét, hangsúlyozva, hogy minden új csak a régiből születhet meg. Radikálisan új platformok szövetségéből álló új típusú baloldali párt van szükség — hangsúlyozta.

Berecz János, az Összefogás az MSZMP-ért platform képviselőjében rövid, soron kívüli hozzászólási lehetőséget kapott. Elmondotta, hogy ő mindenképpen meg akarja őrizni kommunista voltát. Ezért egy olyan pártnak akar tagja lenni, amely erre lehetőséget kínál. Véleménye szerint Nyers Rezső, aki — úgy tűnik — a jelenlegi kongresszuson abszolút és teljes támogatást kap, egyáltalán nincs könnyű helyzetben. El kell ugyanis döntenie, hogy az új pártba magával viszi-e a reformkommunistákat, vállalja-e ezt az irányzatot vagy sem.

Ezután figyelmeztetett arra, hogy Vitézy Iván „korán vette birtokba a pártvagyon”. Ugyanis még nem született döntés szavazással a párt sorsáról, jövőjéről. Egyáltalán nem biztos, hogy azok, akik meg akarják őrizni újjászületet a Magyar

Szocialista Munkáspárt nevét, nem tartják-e magukat szintén jogutódnak. Végül pedig Husz Jánost idézte: „Sohase félj megváltoztatni a véleményedet, ha meggyőződtek az új helyességéről”.

A kormány elmozdult, de nem távolodott

A délelőtti vitában felszólalt Németh Miklós kormányfő, az MSZMP elnökségének tagja. Előjáróban kiemelte: amit a párt állapota, a társadalomban elfoglalt helyéről, eszméi, morális és vezetési válságáról, s mind emiatt gyökeres megújításának szükségességéről, tehát egy új párt létrehozásának elementáris igényéről el lehet mondani, az e teremben már mind elhangzott. Mégpedig nem ugyanazoktól az emberektől, akik hagyományosan meg szokták újítani a pártmozgalmat és minden megújulás élére álltak, hanem elsősorban azoktól, akik ebben az országban oly sokáig a „vidéki” jelzővel illetett engedelmes követők vagy csendes útítársak szerepére voltak kárhoztathatók. Mint mondta: reménnyel tölti el, hogy az új pártot a tagság és — meggyőződése — a társadalom progresszív erői hívják életre, és nem a kamarilla-politika, vagy a sokak által ma is annyira kedvelt összeesküvő taktika játékszabályai szerint formálódik.

— Végre nemcsak arról van szó, hogy miként kell kiegyezni a helyzettel, miként lehet elkerülni a még rosszabbat. Végre arra lehet és kell gondolni, hogy a nép sorsáért nyitott szívvel, tisztá szándékokkal a lehető legjobbat tegyük — hangoztatta. — Létrejött egy olyan pártprogram, amely a vita tapasztalatainak felhasználásával véglegesíthető és meghirdethető, s amely képes vonzani a magyar progressziót. A miniszterelnök szükségesnek ítélte egy olyan demokratikus alapszabály létrehozását is, amely a tagság pártjává teszi a magyar szocialisták pártját, s nem engedi tovább uralkodni a tekintélyelvűséget. Ehelyett a tudás és a tettek adják meg a párt tagjainak valódi rangját. Olyan alapszabály kell tehát, amely a legdemokratikusabbá teszi a pártot az összes magyar párt között.

— A hiteles párt mellett hiteles emberekre is szükség van — folytatta. — Akármilyen névvel és programmal indul is az új párt az ország felemelkedését célzó küzdelemben, nem lehet hiteles, ha vezetésében vagy akár tagságában olyanok lesznek, akiknek kezéhez akár közvetetten is, de vér tapad, akik részt vettek

őzt ezért máglyára küldték — mondta Berecz János. „Engem is lehet máglyára küldeni, de azt a 720 ezer párttagot, akiket a küldöttek képviselnek, nem lehet” — jelentette ki.

emberek megtöretésében, meghurcolásában, vagy legalábbis asszisztáltak ehhez. A továbbiakban arról beszélt: a kormány már most úgy végzi: munkáját, hogy tudja, a közelgő választásokon eredményei szavazatokra jelentenek a párt számára, kudarcai pedig teherként lesznek. Azokra a kijelentésekre emlékeztetve, miszerint a kormány elmozdult pártjától, kijelentette: ennek éppen az ellenkezője igaz. A kormány valóban elmozdult, de nem távolodott, hanem ahhoz a pártához közeledett, ami most, ezen a kongresszuson formálódik. Tette ezt azért, mert ahhoz, amit a kormány a nemzet érdekében tesz és tenni akar, szüksége van egy ilyen új párt. Egy ilyen új párt pedig a szó legjobb értelmében kormánypárt, illetve kormányzópárt lesz. Ebben az esetben a kormány tagjai nem fogják kettős teherként érezni a pártban és a kormányban betöltött tisztsüket. Ugyanis nem a párt delegálja őket a kormányba, hanem azért választja őket a párt saját vezetésébe, mert olyan kormányt akar, amely a pártjának támogatnia elemi érdeke. A kormány tehát a párt, a nemzet érdekeit érvényesítette munkájában — mondta, majd köszönetét fejezte ki azért, hogy a Miniszterelnökség ebben élvezte a párttagok, a reformerők támogatását.

Németh Miklós leszögezte: a kormány a reformerők kormánya is, akikhez a kormány kifejezetten közeledett, sőt együttműködés és szövetség alakult ki közöttük. Sajnos a pártvezetés csak késedelmesen alkalmazkodott a változásokhoz, erről — szerinte — a pártvezetés és a kormány egyaránt tehet. Ezt követően Németh Miklós azokról a kormányzati kezdeményezésekről, intézkedésekről szólt, amelyek a politikai és jogi viszonyok gyökeres átalakítását, az emberi jogok kiszélesítését, az ország gazdasági helyzetének javítását, a külpolitikában pedig — konfliktusokat is vállalva — a nemzet érdekeinek érvényre juttatását szolgálták. Ezek közül külön is kiemelte a gazdaság és a társadalom működőképességének megőrzését, valamint azt, hogy hídfőállásokat építettek ki a békés átmenet dinamikájához. S nem utolsósorban: ez a kormány bizonyította, hogy más, mint az előző kormányok. Most a pártnak is bizonyítania kell, hogy más lesz, mint eddig volt.

Németh Miklós a kormány nevében is kérte, hogy a párt állampártból alakuljon át kormánypárttá. Vagyis: új párt kell új programmal, új szervezettel, új vezetőkkel és új névvel.

Németh Miklós végezetül kiemelte: — Itt többségben a nemzetért dolgozó, a nemzetet becsülettel szolgáló emberek gyűltek össze, vesszük hát le végre magunkról a tőlünk idegen sztálinista szervezet burkát; nem illik ránk, nem illet akkor sem, amikor ránk erőltették, és még kevésbé illik ma, vagy a jövőben. Olyan pártunk legyen, amelyben mi vagyunk otthon, amely igazán a miénk.

Hallgatók emberek

„Te, ott mindenki csak szövegel? Hogy bírtad azt a hangzavart?” — lökdöste gúnyos érdeklődését ismerősöm, mikor megtudta, néhány órája még a kongresszusi folyosó és a nagyterem között ingáztam.

„Nem. Találkoztam hallgatók emberekkel is” — küldtem vissza a választ, már a mögöttem becsapódó buszajtóból. És hazáig gondolkodhattam: tényleg, mitől is állt magányosan annyi küldött a szünetben. Mert egy-két választ ugyan sikerült összegyűjtenem. Mondjuk, például ilyeneket: „Bevallom, én félek. Fogalmam sincs, mi lesz ezekből a szócátákból”... „Most mit mondjak. Hiszen itt kinyílt minden zsilip, és mindenki mindent felsorolt már. Legtöbbször annak az ellenkezőjét is”... „Beszélt helyettem más”... „Várok. Igen, várok. Majd később. Talán...”

Tehát válaszokat hoztam magammal. De mire gondolt az, aki elfordult, s még csak nem is szidta a mindenre kíváncsi újságírókat, hanem egy legyintéssel elintézte. Vagy az, aki fölényes mosolyt erőltetve magára, peckesen eltűnt a büfé előtt kigyózó sorban, de szeméből véletlenül sem tudta kiszórni a riadt tekintetét. Ugyanis volt ilyen hallgatók ember is az oly hangos kongresszus világában.

De kérdem én: miért ne lett volna? Hiszen erre a kongresszusra olyat talált ki a párt, amit még soha: választották, nem pedig keretszámok, életkor, nem és hovatartozás alapján kijelölték a küldötteket. Választani pedig csak abból lehet, ami van. Jelen esetben ezt párttagságnak hívják. A párttagság pedig akkor is különböző emberekből — mondjam így, egyéniségekből — áll, ha korábban majdhogynem határozat született az egyformaságukra.

Csak egyet ne feledjünk a hallgatók embereket látva. Vélemény, szándék, akarat, nézőpont — úgy bizony! —, szóval, mindez rejtőzködhet csukott száj mögött is. Próbálkozzunk hát, talán megnyílnak egyszer. De türelmesen, mert sok évig rozsdásodott rajtuk az a bizonyos lakat...

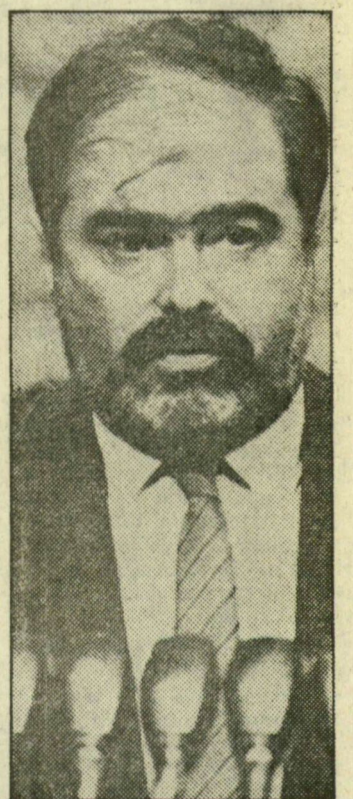
- bátyi -

Szövetségessé kell tenni a fiatalokat is

Vastagh Pál, a Politikai Intéző Bizottság tagja, Csongrád megye küldötte leszögezte: a megkezdett úton nem lehet visszafordulni, visszakanyarodni a régi intézményekhez, módszerekhez. Ellen kell állni minden politikai nyomásnak, amely a nép valóságos érdekeivel ellentétes, történelmileg túlhaladott módszereket és formákat ajánl. A kongresszus munkája a demokratikus szocializmus értékeire és céljaira épül, nincs más elfogadható út, mint a társadalom baloldali, demokratikus és szocialista fejlődésének alternatívája. Nem lehet szó semmiféle kapitalista restaurációról, de vissza kell nyúlni az 1944–45. utáni népi demokratikus fejlődés értékeihez és tanulságaihoz.

Olyan demokratikus társadalomra van szükség — folytatta —, amelyben összefognak a társadalom haladó erői, amely képes megteremteti az egyének és a közösségek fejlődésének szellemi és anyagi feltételeit, amelyben eszmény és gyakorlat a szolidaritás, s ahol a munka és a tőke hatékonyságán működő, a piaci viszonyokon alapuló gazdaság képes mindezek anyagi alapjainak megteremtésére. Ezt megvalósítani csak egy erős, szocialista értékeket képviselő tömegpárttal lehetséges. Sürget az idő, de minden párttag kapjon lehetőséget az új felismerésének átgondolására, a döntésre — hívta fel a figyelmet a küldött.

A továbbiakban kifejtette: a párt szövetségese a szak-szervezeti, a szövetkezeti mozgalom, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek, s szövetségessé kell tenni a fiatalokat is. A pártnak szüksége van a színes egyénisé-

gek, az önállóan gondolkodókra. Legyen jelen a személyi ambíció, de a demokratikus működési rend állítson korlátot, és jelentse kontrollt minden vezetője számára. Végezetül felhívta a figyelmet: mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a párt jelöltje győzzön a köztársasági elnök-választáson. Az új párt tagjai érezzék kötelességüknek a párt jelöltjének támogatását.

Csaknem két óra volt már, amikor a soros elnök, Horn Gyula bejelentette: a párt jellegéről folytatott vita lezárult, s a megszokottnál hosszabb, mintegy háromórás ebédszünet kezdődött. A kongresszus plenáris ülése 17 órakor folytatódott.

